

VILNIUS UNIVERSITY
LITHUANIAN SOCIAL RESEARCH CENTRE

KAROLIS ŽIBAS

CHINESE AND TURKISH IMMIGRANTS IN LITHUANIA: ORIGINS, CONTINUITY
OF IMMIGRATION AND THE FORMATION OF MIGRATION NETWORK

Summary of Doctoral Dissertation
Social Sciences, Sociology (05 S)

Vilnius 2012

The dissertation was prepared between 2008 and 2012 at the Lithuanian Social Research Centre

Academic supervisor: Prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus Matulionis (Lithuanian Social Research Centre, Social Sciences, Sociology – 05 S).

The dissertation will be defended at the Council of Sociology Science of Vilnius University:

Chairman – Prof. habil. dr. Vlada Stankūnienė (Lithuanian Social Research Centre, Social Sciences, Sociology – 05 S).

Members:

Prof. habil. dr. Arvydas Matulionis (Lithuanian Social Research Centre, Social Sciences, Sociology – 05 S);

Prof. dr. Arūnas Poviliūnas (Vilnius university, Social Sciences, Sociology – 05 S);

Prof. dr. Egdūnas Račius (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Political Sciences – 02 S);

Assoc. prof. dr. Jolanta Kuznecovienė (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Sociology – 05 S).

Opponents:

Prof. habil. dr. Meilutė Taljūnaitė (Lithuanian Social Research Centre, Social Sciences, Sociology – 05 S);

Assoc. prof. dr. Regina Jasiulevičienė (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Political Sciences – 02 S).

The public defence of the dissertation will take place at 11 a.m. on 17 December 2012 at the public session of the Council of Sociology Science in the Faculty of Philosophy (room No 201) of Vilnius university

Address: Universiteto 9/1, 01513 Vilnius, Lithuania.

The Dissertation summary was sent out on November 16 2012.

The dissertation is accessible in the libraries of Vilnius University and Lithuanian Social Research Centre

VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVOS SOCIALINIŲ TYRIMŲ CENTRAS

KAROLIS ŽIBAS

KINŲ IR TURKŲ IMIGRANTAI LIETUVOJE: IMIGRACIJOS KILMĖ, TĘSTINUMAS
IR MIGRACIJOS TINKLO FORMAVIMASIS

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, sociologija (05 S)

Vilnius 2012

Disertacija rengta 2008–2012 metais Lietuvos socialinių tyrimų centre

Mokslinis vadovas: prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus Matulionis (Lietuvos socialinių tyrimų centras, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S)

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Sociologijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas – prof. habil. dr. Vlada Stankūnienė (Lietuvos socialinių tyrimų centras, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S).

Nariai:

Prof. habil. dr. Arvydas Matulionis (Lietuvos socialinių tyrimų centras, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S);

Prof. dr. Arūnas Poviliūnas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S);

Prof. dr. Egdūnas Račius (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02 S);

Doc. dr. Jolanta Kuznecovienė (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S).

Oponentai:

Prof. habil. dr. Meilutė Taljūnaitė (Lietuvos socialinių tyrimų centras, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S);

Doc. dr. Regina Jasiulevičienė (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02 S).

Disertacija bus ginama viešame Sociologijos mokslo krypties tarybos posėdyje 2012 m. gruodžio mėn. 17 d. 11:00 val. Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto 201 auditorijoje.

Adresas: Universiteto g. 9/1, Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2012 m. lapkričio mėn. 16 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto ir Lietuvos socialinių tyrimų centro bibliotekose.

INTRODUCTION

The decades from 1990 to 2010 mark a period of intense international migration in Europe, which brought forth various challenges for national and international state policies and called for societies to deal with intercultural coexistence. The expansion of the EU (in 2004 and 2007) and the latest ratification of the Schengen agreement (2007) changed the geopolitical situation of the European continent. The “shifting” of the EU border towards the East and the liberalisation of the freedom of movement within the EU became one of the most important factors encouraging international migration processes. These factors influenced the emergence of new international migration systems in the EU. Despite the strict immigration policy, most of the EU member states witnessed a surge in immigration. While in the 1990s the main destination centres in the EU were considered to be the western European and Scandinavian countries, the (dis)integration processes of the 21st century occurring in Europe and elsewhere have revealed new migration trends: the “new” EU member states became not only the source of immigrants, but also transit points or destinations for those coming from countries within the geographical vicinity (Russia, Belarus, and Ukraine) as well as from more distant parts of the World (Turkey and China). At the same time as the western European countries began to critically evaluate their immigration and migrant integration policies, the “new” EU member states confronted the challenges of creating migration regulations and strategies for migrant integration.

With regards to the challenges posed by international migration, Lithuania is no exception. The historical context and prevailing structure of immigration show that immigration in Lithuania experienced a moment of rupture over twenty years ago as it took on new forms. After Lithuania’s independence was restored, *inter-republic* immigration from Russia, Belarus, Ukraine and other post-Soviet countries to Lithuania became *international*. Therefore, given the political transformation, the same mobility of people took on a meaning (beginning with immigration policy and migrant integration trajectories and ending with attitudes toward immigration in societal and political levels). In light of the immigrants’ countries of origin, their reasons for coming and their social and demographic

characteristics on the one hand, and the technological development and EU integration processes on the other, *international migration* has become more diverse, more rapid and challenging (both, in the context of academic research and implementation of immigration policies).

From the perspective of *international migration*, migration studies in Lithuania have become especially pertinent. Various types of immigration to Lithuania require new directions in migration research that would allow immigration to be analysed according to various aspects: on the one hand, taking into account the *premises* and *circumstances* of choosing to immigrate to Lithuania, on the other hand, considering the specific features and the similarities of migration over different periods, such as before and after the collapse of the Soviet Union.

Taking a closer look at the development of research on immigration and the (un)successful implementations of policies by receiving countries, Lithuania is in a rather favourable position. In order to analyse immigration processes, systematised databases can be used, certain well-established and developed theoretical approaches can be employed. With regards to the implementation of migration and migrant integration policies, one must take into consideration (un)successful political practices. By combining the development of immigration studies and the potential of policy-creation, an adequate and preventative political response can be formulated to solve future challenges.

There has not been much research about Lithuania's immigration structure (the different immigrant groups, their social and demographic characteristics, mobility factors, migrant organisations, migration networks, etc.). This allows for a discussion about the lack of research concerning (Chinese and Turkish) immigration, which (from the perspective of immigration studies) leads us to formulate the following problems concerning this theme in the dissertation:

First, academic knowledge about Chinese and Turks living in Lithuania is sparse. No research has been done on these immigrant groups in Lithuania.

Second, regarding the lack of academic research, the Chinese and Turkish immigration should be discussed (and analysed) in *the broader context of immigration issues*, since up

until now there has only been fragmentary research concerning the general immigration structure in Lithuania as well as the immigration processes of several immigrant groups.

Third, until recently, immigration studies in Lithuania have not been especially numerous or in-depth, and thus the rapidly shifting trends of international migration (especially concerning the expansion of the EU and Schengen territory) require thorough observation and analysis of immigration that would take into consideration both global tendencies (EU integration processes, regional crises, global economic changes) and the national context (immigrant and migrant integration policies and the existing research data base).

Fourth, the lack of quantitative, qualitative data and academic research as well as no discussion on the political, societal and academic levels prevents referring to a concrete direction in immigration studies, which could be considered as theoretical framework for immigration research in Lithuania.

The *problematic* aspects of immigration (research) show that the need for a comprehensive analysis of the Chinese and Turkish immigration is linked to: 1) the ability to observe, analyse and evaluate the preconditions of Chinese and Turkish immigration (origin and continuity), 2) an analysis of the formation of the migration network, which covers Chinese and Turkish social relations, their participation in the labour market, access to housing, education, and social welfare; finally 3) attitudes of the Chinese and Turkish immigrants towards long-term residency in Lithuania and acquisition of Lithuanian citizenship.

The *newness* of the theme chosen is linked to the fact that no academic research or analysis has been conducted about the Chinese and Turkish immigration in Lithuania. Hence, this dissertation seeks to comprehensively reveal the particular features of the beginning of Chinese and Turkish immigration (in the country of origin) and ending with the formation of migration networks (in the country of destination).

Taking into account the trends of the Chinese and Turkish immigration and the lack of scientific research thereof, *the dissertation's topic* is Chinese and Turkish *immigration*; the *object of study* is the motives for Chinese and Turkish immigration, social, economic and institutional ties and preconditions for the formation of a migration network that includes

immigrant organisations. The following elements influenced the formulation of the research *topic and object of study*:

First, is the specific situation of the Chinese and Turkish immigration (compared to other immigrant groups) which includes the reasons for coming, legal status, gender, distribution in the larger cities of Lithuania, etc., and also issues of life in Lithuania (social ties, specificities of economic activities, migrants' organisations, etc.).

Second, taking into account the specificities of Chinese and Turkish migration in western Europe as well as immigration patterns studied in Lithuania, it can be concluded that these immigrant groups stand out from the more general immigration trends and issues: discussions about *ethnic economies* (Portes et al 1994; Portes 1998; Yu-Sion 2003), the formation of *Chinatowns* and migrant integration in the context of city development (Light ir Karageorgis 1994; Pieke 2004) take place as much within the EU as beyond its borders.

Third, the dissertation seeks to provide an in-depth description of the prevailing immigration structure in Lithuania. By analysing the issues of Chinese and Turkish immigration, it supplements and broadens the immigration research in Lithuania. By revealing the specificities of the Chinese and Turkish immigration (in a parallel with the more prevalent immigrant groups of Belarusians, Ukrainians and Russians), this dissertation proposes to look at immigration from a broader perspective and compare the situations of different immigrant groups.

Fourth, the Chinese and Turkish immigration is analysed according to the “new” (*international*) migration perspective which allows one to reveal the *initial factors for immigration* (the beginning of immigration), the preconditions for forming *migration networks* and the *influence of the emergent networks on the motives for migration of the immigrant groups analysed*.

In order to better reveal the field of analysis, the **aims, tasks, and theses** of the dissertation are presented. The main **aim** of the dissertation is to disclose and characterise the *specific features* of the Chinese and Turkish immigration, the *process* of the formation of a *migration network* and the influence of the network on the motives for migration amongst the Chinese and Turkish immigrants.

In order to accomplish this aim, the following *tasks* have been formulated:

1. To create an empirical research model by describing the issue of migration in the social sciences, methodological approaches to migration studies and migration theories;
2. To analyse immigration issues in Lithuania by revealing the problems with the concepts used in migration studies, the particularities of the Chinese and Turkish immigration and the priorities of immigration and integration policies in Lithuania, as well as the public opinion towards immigration processes in Lithuania;
3. To reveal and describe the specific features of the formation of the Chinese and Turkish migration networks, the reason for immigration, its continuity, its services and impact: social and economic relations, inter-personal aid for participating in the labour market, accessing housing, education, and receiving services from the social welfare sector, as well as its (migration network's) influence on mobility factors of the Chinese and Turks; attitudes towards long-term residency in Lithuania and acquisition of Lithuanian citizenship.

The *theses* of the dissertation have been formulated taking into consideration the most recent trends in international migration (including those of the Chinese and Turkish), the results of completed research and an analysis of the specific traits of these immigrant groups in Lithuania:

The first *thesis* relates to the beginning of the Chinese and Turkish immigration: the 'first' Chinese and Turkish immigrants, who came to Lithuania after 1991, created the background for the development of a migration network that allowed for the continuity of immigration.

The second *thesis* relates to the complex nature of the Chinese and Turkish immigration networks: their greatest importance is to connect immigrants living in various countries (those of origin, transit and destination) as well as potential immigrants and various NGOs (such as those created for or by immigrants).

The third *thesis* considers the similarities of the Chinese and Turkish immigration in Lithuania in terms of their scale and economic activities. It claims that the *immigration process* and formation of *migrant networks* of both groups have comparable characteristics.

The *theoretical-academic significance* of this dissertation is an attempt to fill-in the gaps in the afore mentioned academic research about Lithuania's immigration structure, specific features of the Chinese and Turkish immigration and the challenges of living in Lithuania for these immigrant groups. It also seeks to lessen the stark discrepancy between the highly developed field of emigration research and the more fragmentary immigration studies. The *practical significance* of the dissertation is that it draws attention to the way immigration processes are (mis)understood in Lithuanian society. Based on the gained understanding of the Chinese and Turkish immigration and migration networks, the dissertation proposes recommendations for furthering the field of immigration studies and for implementing migrant integration policies. Therefore, this dissertation can be useful for evaluating the existing immigration and immigrant integration policy infrastructure in Lithuania. Likewise, one aim is to describe the complexity of contemporary migration through the case study of the Chinese and Turkish immigration to Lithuania. An analysis of these immigrant groups is pertinent both in the academic and social sense because of the newness of the Chinese and Turkish immigration, the lack of information thereof and the non-existence of a systematic implementation of immigration and integration policies in Lithuania.

To summarise the pertinence, academic and social value of the chosen topic, this dissertation will further the field of migration studies in the following ways: the problem analysed in the dissertation and the research results and conclusions will contribute to the conceptualisation of immigration by providing original insights about Chinese and Turkish immigration and about specific features of their migration networks in Lithuania. The dissertation will contribute to the development of research on immigration in Lithuania by supplementing the existing database and broadening academic knowledge about immigration processes occurring in Lithuania. The dissertation presents the newest statistical data about immigration dynamics and the dominant immigration structure (and change) in Lithuania. It also presents empirical data about internal and external social and economic ties, individual and collective experience of the Turkish and Chinese immigrants. The above-discussed data is presented in the context of immigration and integration policies that are emerging in Lithuania. A delineation of the factors through which immigrants

successfully participate in the dominant society's social and cultural life could contribute to the development of migrant integration policies.

By combining qualitative research methods with statistical data and document analysis, the dissertation aims to comprehensively work through the issues in the chosen field; it conducts in-depth analysis of immigration structure, evaluates immigration strategies of the Chinese and Turkish immigrants, examines migration network formation processes (between the countries of origin, transit and destination) as well as studies the forms of social ties between immigrants and dominant society. On the one hand, the situation is analysed from the perspective of the immigrant groups being researched; on the other hand, structural factors of immigration are investigated.

In order to accomplish the set goals and tasks, various *research methods* are combined in the dissertation, a wide spectrum of *literature* and *databases* are used, which are discussed in the *structural parts of the dissertation*.

The first part of the dissertation presents methodological premises of migration research: the problem of migration research in the social sciences is discussed with a special focus on migration studies in the EU and Lithuania. By delineating the social and economic migration theories, a model for empirical research is constructed.

The second part of the dissertation analyses the structural (contextual) factors of the Chinese and Turkish immigration in Lithuania. After discussing the problematic use of specific terms in migration studies, the concepts of *immigrant*, *immigration* and *migration network* are presented as they have been adapted for the analysis of the Chinese and Turkish immigration. Data about immigration to Lithuania, migrant integration policy and public opinion polls are also analysed. In order to define the social and demographic characteristics of the immigrant groups being studied, the latest statistical data about the Chinese and Turkish immigration in Lithuania is presented, namely, the immigration dynamics, specific features and distribution in the larger cities of Lithuania.

The third part presents the instruments, organisation and results of the qualitative part of the study, which are analysed according to the principles of qualitative data analysis. This involves taking into consideration the model of the empirical research, distinguishing the

main problems, themes and their aspects, defining the categories of analysis, systematising the assumptions, formulating and proving conclusions.

Seeking to unpack the methodological issues of migration studies, this dissertation also provides an analysis of theoretical sources and completed research in the area of immigration studies; it draws upon empirical research that analyses immigration processes (including Chinese and Turkish immigration and integration) as well as scientific studies that conceptualise the idea of migration and analyse the issue of migrant integration. The dissertation draws upon researchers who have contributed to the creation, criticism and conceptualisation of migration theory (eg. Lewis 1954; Harris and Todaro 1970; Piore 1979; Sjaastad 1962; Borjas 1990; Massey 1990, Massey et al. 1993; Stark 1991 and others). Alongside migration theoreticians, interdisciplinary migration studies are also used (eg. Castles and Miller 1998, 2003; Brettell and Hollifield 2000; Martiniello and Rath 2010, others). Aiming to reveal immigration research in Lithuania, researches that have been conducted in Lithuania are analysed (eg. Sipavičienė 1997; DSTI 2009, 2011; Sipavičienė 2006; Ethnic Studies 2009/2 and others).

A discussion of issues and major concepts in migration research draws upon *primary and secondary sources*: documents from the European Community statistics service *Eurostat*, the European Commission (EC), the European Parliament (EP), the United Nations (UN) as well as Lithuanian institutions (eg. Government of the Republic of Lithuania, Ministry of Social Security and Labour, Department of Statistics, European Social Fund Agency, others) and publications that focus on the complexity of concepts as well as on methodologies for collecting statistical data (eg. Herm 2008; Lanzieri 2008 and others).

Public opinion research data from the Institute for Ethnic Studies is used to analyse public opinion towards immigration. *The method of statistical data analysis* was employed to analyse the dynamics of Chinese and Turkish immigration. Compiled data of the Statistics Lithuania, The Residents' Register Service, Migration Department and Lithuanian Labour Exchange is analysed and summarised. In order to execute an analysis of Lithuania's immigration policies and assumptions of migrant integration, *political document analysis* was used (laws, strategies, programs, decisions, reports etc.) (see. Appendix 6). Finally,

when formulating qualitative research instruments and performing this research, *qualitative social research methods* were used (see 3.1 *Qualitative research parameters*).

CONCLUSIONS

1. ***Summarising the analysis of the theoretical assumptions for migration and its continuation*** it can be claimed that in regards to contemporary migration, social and economic migration theories must complement one another. If *economic migration theories* emphasise the economic nature of migration, focus on motives for migration at the individual and family level and consider participation in the job market as the paramount factors conditioning migration, then *social migration theories* consider the migration process to be a continuous and integral part of life in contemporary society, wherein migration is situated in a network, that is to say, in the rules and societal norms of the countries of origin, transit and destination.

2. The concept of a migration network illustrates the complexity of the migration process. This concept (1) includes economic and social factors of migration, (2) crosses geographic, cultural and political boundaries of the receiving and sending countries (societies), (3) combines pre-immigration and post-immigration processes and, finally, (4) helps to disclose the content of informal migrant integration infrastructures from the perspective of social, economic and institutional relations and thereby becomes a tool for analysing the forms of interaction between different stages of migration.

3. ***Summarising the statistical data analysis*** it can be claimed that Chinese and Turks are discovering Lithuania (as a country of destination) gradually. The last ten years of Chinese and Turkish immigration to Lithuania did not witness steady trends, but rather a dynamic and quickly changing process, by which the larger cities of Lithuania – Vilnius and Klaipeda – became centres that attracted Chinese and Turkish immigrants. The distribution of Chinese and Turks in the large cities of Lithuania and also the aspect of gender in immigration processes are specific characteristics of the Chinese and Turkish immigration in Lithuania.

4. Although the challenges of gathering, analysing and interpreting data show that statistical data reveals the dominant tendencies of Chinese and Turkish immigration and allows one to comprehend the scale of the immigration of these groups, the results of qualitative research show the wider context of Chinese and Turkish immigration and how it relates to the principle of free movement in the EU and global economic changes.

5. *The qualitative research results affirmed the first thesis of the dissertation that related to the beginning and continuation of the Chinese and Turkish immigration.* The research revealed that the first stage of immigration of students and entrepreneurs from China and Turkey, which took place between 1991 and 1996, continues to impact Chinese and Turkish immigration processes. The Chinese and Turkish immigrants, who arrived between 1991 and 1996, managed not only to gain a foothold in Lithuania, but also to create a foundation for the continuation of the Chinese and Turkish immigration (after 2000 and later). In such a way, the Chinese and Turkish immigration network began to take shape, which conditioned immigration processes and also helped lay the foundation for the formation of an informal infrastructure of migrant integration.

6. *Analysis of motives for immigration confirmed the second thesis of this dissertation that concerned the emerging migration network and the social nature of the Chinese and Turkish immigration.* The research showed that the motives for Chinese and Turkish migration are rooted in the collective (*mezo*) level. If the circumstances of reuniting families condition one type of migrant network, then the Chinese and Turkish migrants who arrive for entrepreneurial and work intentions form a different type of migrant network. In the *first instance*, the migration network is usually based on ties of family and close friends; in the *second instance* it is based on ethnic kinship, business ties and labour relations. Finally, the relationship of Chinese and Turks with the majority population and NGOs or immigrant organisations conjoins the different aspects of the migration network and creates a space for migrant integration processes to occur.

7. *An analysis of factors of Chinese and Turkish individual and collective mobility revealed a wide range of possible interpretations about the social and economic factors encouraging migration.* On the one hand, the social origin of the migration network allows

for a discussion of social migration factors; on the other hand, the specifics of Chinese and Turkish economic activities witness dominant economic migration aspects. In parallel to the aspects of economic migration, the concept of migration network used in social migration theories, and the formation of informal infrastructures for integrating Chinese and Turks attest to the potential for the continuation of migration as well as to the attribute of migration as a self-generating process.

8. *Analysis of the Chinese and Turk migration confirms the first and second hypotheses.* The research revealed that over twenty years of contemporary migration, the Chinese and Turkish migration processes “created” dominant spheres of economic activity and a migration network conditioned by different types of ties, which impacts motives for migration in the country of origin and the development of informal integration infrastructures in the country of destination. While the content of the migration network changes, it continues to maintain small-scale albeit stable immigration flows of Chinese and Turkish migrants.

9. The different spheres of Chinese and Turkish economic activities developed alongside the formation of an informal integration infrastructure and migration network. Therefore, it can be claimed that on the one hand, Chinese entrepreneurship in Lithuania influenced the processes of creating the migration network; on the other hand, the gradually evolving migration network encouraged Chinese and Turkish entrepreneurs as well as migrant workers to immigrate to Lithuania.

10. If the family situations of Turkish migrants do not necessarily influence the development of the migration network, Chinese and Turkish ethnic kinship, business ties and labour-related migration networks have the potential to expand on their own, and at the same time, to endow the migration processes with self-generating characteristics. The social ties of Chinese and Turkish entrepreneurs and migrant workers are intertwined with economic (business) relations, and at the same time they are rooted in the informal migrant integration infrastructure. Therefore, it can be claimed that the factors encouraging immigration also simultaneously condition the formation of the migration network. In other words, the factors affecting Chinese and Turkish migration can be considered as indicators

for migrant integration analysis. One of the main indications is the *informal migrant integration infrastructure* that covers various types of ties amongst the Chinese and Turks.

11. ***The informal integration infrastructure and social, economic and institutional ties of the evolving migration network confirm the first and second theses. At the same time, they illustrate migration network and migration system theoretical arguments about the social nature of the Chinese and Turkish migration processes.*** The social nature of the Chinese and Turkish immigration brings up a discussion about the transition from a neoclassical (macroeconomic) perspective of migration processes toward a contemporary, social approach, which claims that migration behaviour cannot be explained merely by structural factors. Alongside the macroeconomic aspect, the contemporary understanding of migration claims that it should be considered as an integral part of life in contemporary society and a self-generating process.

12. ***The third hypothesis, related to the comparative aspect of the Chinese and Turkish immigration and migration network formation, was refuted.*** While the type of economic activities of Chinese and Turks in Lithuania are similar and migration networks condition the motives for migration, the processes by which the migration networks are formed by each immigrant group differ. The majority of Turks live in Vilnius, and thus for reasons of reuniting the family and concentrating in one city, Turks engaged in religious activities and immigrant organisations create strong internal (within the immigrant group) as well as external ties (with the dominant society and institutions). Contrary to the Turkish case, Chinese immigrants are more evenly distributed between Vilnius and Klaipeda. The lack of immigrant organisations, an exceptionally low number of so called mixed marriages and a busy schedule all contribute to the formation of strong internal and weak external ties. If within the context of the migration network, it is possible to compare Chinese in Klaipeda with Turks in Vilnius, the Chinese living in Vilnius do not distinguish themselves with strong bonds either internally or externally. Reflecting on these tendencies allows us to discuss the *emerging processes of Turkish integration*, while migration network formation processes amongst the Chinese explain the formation of assumptions about them being a more closed-off immigrant group (compared to the Turks).

RECOMMENDATIONS

1. *Based on the results of the qualitative research and the analysis of public opinion and immigration policy, recommendations for the implementation of immigration and migrant integration policies are formulated.* Reflecting on the particular motives and economic activities of the Chinese and Turkish migrations in Lithuania, it would be most appropriate to apply more liberal rules for family migration processes, which would not only ensure the Universal Human Right to reunite with one's family (spouse or children), but would also heighten the potential for successful immigrant business in Lithuania, as it would encourage the creation of new jobs and foreign investments. In such a way, additional results can be achieved: on the one hand, it would ameliorate the economic situation of immigrants by lessening the risk of social exclusion and preventatively foreseeing other challenges of the integration process; on the other hand, it would change the negative attitudes of society so that immigrants could come to be perceived as an economic, cultural and social resource.

2. In light of the prevailing immigration structure in Lithuania, the social and demographic characteristics of Chinese and Turkish immigrants as well as the specific traits of their economic activities and social resources, it would be most appropriate to apply local integration programs. Both the geographic aspect of the immigration structure and the results of migration research reveal the Chinese and Turkish immigrants' motives for immigration, their needs and other specific challenges of living in Lithuania. This information enables special policies to be applied for different categories of immigrants. In the case of Chinese and Turkish immigrants (in contrast to the case of refugees or migrant workers), rather than free service programs, it would be more useful to create empowering instruments, that would help the immigrants represent themselves (or their group) on social, cultural and political levels. In the long-term perspective, such means of integration would solve the problems of service provision by preventing them. Empowering Chinese and Turkish immigrants to solve difficulties independently would allow integration measures to

be directed toward more vulnerable immigrant groups. It is important to note that empowerment can occur as much through structural factors (NGOs) as through the very migrant network of the immigrants – by institutionalising the migrants’ informal integration infrastructure.

3. Drawing from the qualitative research results and the increase in immigration research in Lithuania, it is necessary to develop immigration studies along different perspectives.

The main tasks should be the creation of an empirical database and a theoretical foundation of migration studies. In terms of research methods, there is a need for both quantitative and qualitative approach to analyse the immigration structure as well as separate (the most numerous) immigrant groups.

4. It would be useful to plan and realise recurrent research concerning separate immigrant groups as well as immigration structure. Due to the quickly changing immigration flows, the immigration structure is changing, as are the issues of integration and the immigrants’ needs. Without considering the results of immigration research, the applied policies become inflexible and meet neither the needs of the immigrants nor the needs of the countries of destination.

5. The research on Chinese and Turkish immigration processes revealed that migration studies should go beyond the geographical borders of the receiving country, analyse the initial stages of the immigration process, search for a tie between historical and contemporary immigration processes, and, finally, consider the most prominent migration tendencies of the 21st century, which indicate that migration processes are not limited to integration in the labour market or other spheres of social life. On the contrary, migration is a complex process impacted by social, economic, political, cultural and ecological circumstances and, in turn, as a process it itself influences the fields of social and economic policy of the countries participating in the process of international migration.

IVADAS

Paskutinis XX a. ir pirmasis XXI a. intensyvios tarptautinės migracijos Europoje dešimtmetis atskleidė skirtingo pobūdžio migracijos keliamus iššūkius valstybių nacionalinei ir tarptautinei politikai bei visuomenių tarpkultūrinei koegzistencijai. ES plėtra (2004 ir 2007 m.) ir paskutinis Šengeno sutarties ratifikavimo etapas (2007 m.) paveikė Europos kontinento geopolitinę situaciją. ES išorinių sienų „pasislinkimas“ Rytų kryptimi ir judėjimo laisvės principo liberalizavimas ES „viduje“ tapo vienu svarbiausiu tarptautinės migracijos procesus skatinančiu veiksmu. Šie veiksniai padarė įtaką naujoms tarptautinės migracijos sistemoms ES atsirasti. Nepaisant griežtos imigracijos politikos, dauguma ES valstybių narių tapo didėjančios imigracijos liudininkėmis. Dar XX a. pabaigoje pagrindiniais imigracijos traukos centrais ES buvo laikomos Vakarų Europos ir Skandinavijos šalys, tačiau XXI a. vykstantys (dez)integracijos procesai Europoje ir už jos ribų rodo naujas migracijos tendencijas: „naujosios“ ES valstybės narės tapo ne tik imigrantų kilmės, bet taip pat tranzito bei tikslo šalimis iš geografiškai artimų (Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos) ir tolimų (Turkijos ir Kinijos) šalių. Tuo pat metu, kai Vakarų Europos šalys pradėjo kritiškai vertinti įgyvendinamą imigracijos ir integracijos politiką, „naujosios“ ES valstybės narės susidūrė su migracijos srautų reguliavimo ir migrantų integracijos strategijų kūrimo iššūkiais.

Lietuva tarptautinės migracijos kontekste nėra išimtis. Istorinis imigracijos kontekstas, Lietuvoje vyraujanti imigracijos struktūra ir imigracijos valdymo patirtys rodo, kad daugiau negu prieš 20 metų imigracija Lietuvoje patyrė lūžio momentą, įgaudama naujas formas. Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, *tarprespublikinė imigracija* į Lietuvą iš Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos ir kitų posovietinių šalių tapo *tarptautine*. Taigi, politinės transformacijos perspektyvoje tas pats žmonių mobilumas įgavo naują turinį (pradedant imigracijos politika ir migrantų integracijos trajektorijomis; baigiant nuostatomis dėl imigracijos visuomeniniame ir politiniame lygmenyse). Atsižvelgiant į imigrantų kilmės šalis, atvykimo pagrindus ir imigrantų socialines bei demografines charakteristikas iš vienos pusės, ir technologijų vystymąsi bei ES integracijos procesus iš kitos pusės, *tarptautinė*

migracija tapo įvairesnė, greitesnė ir (mokslinių tyrimų bei imigracijos politikos įgyvendinimo kontekste) problematiškesnė.

Tarptautinės imigracijos perspektyvoje, imigracijos tyrimai Lietuvoje tapo itin aktualūs. Skirtingos imigracijos Lietuvoje formos (jų sąveika) pareikalavo naujų imigracijos tyrimų kryptių, leidžiančių imigraciją analizuoti įvairiais aspektais: iš vienos pusės, įtraukiant tokius analizės rodiklius kaip *imigracijos prielaidos* ir *aplinka*, kurioje buvo priimtas sprendimas migruoti bei pasirinkti Lietuvą kaip imigracijos tikslo šalį, iš kitos pusės, atskleidžiant skirtingais periodais (iki ir po Sovietų Sąjungos žlugimo) vykusios migracijos ypatumus ir sąlyčio taškus.

Atsižvelgiant į imigracijos tyrimų plėtros tendencijas ir imigracijos tikslo šalių politikos įgyvendinimo (ne)sėkmes, Lietuva yra palankioje situacijoje. Analizuojant imigracijos procesus galima naudotis susistemintomis duomenų bazėmis ir remtis jau patikrintomis bei išplėtotomis teorinėmis prieigomis, o įgyvendinant migracijos ir migrantų integracijos politiką – atsižvelgti į (ne)sėkmingas politikos praktikas. Apjungiant imigracijos tyrimų plėtros ir politikos kūrimo potencialą galima įgyvendinti adekvatų ir prevencinį politinį atsaką galimiems iššūkiams ateityje spręsti.

Mažai tyrinėta Lietuvos imigracijos struktūra (skirtingos imigrantų grupės, jų socialinės ir demografinės charakteristikos, mobilumo veiksniai, migrantų organizacijos, migracijos tinklai ir kt.) leidžia diskutuoti apie (kinų ir turkų) imigracijos neištirtumą, kuris (imigracijos tyrimų perspektyvoje) formuoja šiuos *probleminius* disertacijoje pasirinktos temos aspektus:

Pirma, mokslinės žinios apie Lietuvoje gyvenančius kinus ir turkus nėra gausios. Šių imigrantų grupių imigracija Lietuvoje tyrinėta nebuvo.

Antra, diskutuojant apie mokslinio žinojimo stoką, kinų ir turkų imigracija turėtų būti aptariama (ir analizuojama) *bendrame imigracijos problematikos kontekste*, kadangi tiek bendra imigracijos struktūra Lietuvoje, tiek atskirų imigrantų grupių imigracijos procesai buvo tyrinėti fragmentiškai.

Trečia, iki šiol imigracijos tyrimai Lietuvoje nepasižymėjo gausa ir nuoseklumu, todėl sparčiai besikeičiančios tarptautinės migracijos tendencijos (ypač atsižvelgiant į ES ir

Šengeno erdvės plėtra) liudija apie poreikį imigraciją stebėti ir analizuoti nuosekliai, atsižvelgiant tiek į pasaulines tendencijas (pvz., ES integracijos procesus, regionines krizes ir pasaulinius ekonominius pokyčius), tiek į nacionalinį kontekstą (imigracijos ir migrantų integracijos politiką ir turimą tyrimų duomenų bazę).

Ketvirta, kiekybinių ir kokybinių duomenų, mokslinių tyrimų ir diskusijų politiniu, visuomeniniu bei moksliniu lygmeniu stoka neleidžia referuoti į konkrečią imigracijos tyrimų kryptį, kuri galėtų būti laikytina teoriniu imigracijos studijų pagrindu Lietuvoje.

Aptarti **probleminiai** imigracijos (tyrimų) aspektai rodo, kad visapusiškos kinų ir turkų imigracijos analizės **aktualumas** yra susijęs su (1) galimybe stebėti, analizuoti ir vertinti kinų bei turkų imigracijos prielaidas (pradžią ir tęstinumą), (2) migracijos tinklo formavimo(si) analize, apimančia kinų ir turkų socialinius ryšius, dalyvavimą darbo rinkoje, apgyvendinimo, švietimo, socialinių paslaugų sektoriuose ir (3) kinų bei turkų nuostatomis dėl ilgalaikio gyvenimo Lietuvoje ir Lietuvos pilietybės įgijimo.

Disertacijoje pasirinktos temos **naujumas** yra susijęs su moksliniu kinų ir turkų imigracijos neištirtumu. Iki šiol kinų ir turkų imigracija Lietuvoje analizuota nebuvo, todėl disertacijoje pirmą kartą bandoma visapusiškai atskleisti kinų ir turkų imigracijos ypatumus, pradedant imigracijos prielaidomis kilmės šalyje, baigiant migracijos tinklo formavimu(si) tikslo šalyje.

Atsižvelgiant į kinų ir turkų imigracijos tendencijas bei mokslinį neištirtumą, **disertacijos objektu** buvo pasirinkta kinų ir turkų *imigracija; dalyku* – kinų ir turkų migracijos motyvus, socialinius, ekonominius ir institucinius ryšius bei prielaidas imigrantų organizacijoms susikurti apimantis *migracijos tinklas*. Tyrimo **objekto** ir **dalyko** pasirinkimui įtakos turėjo šie veiksniai:

Pirma, specifinė (palyginus su kitomis imigrantų grupėmis) kinų ir turkų imigracijos situacija (atvykimo pagrindai, teisinis statusas, lyties aspektas, pasiskirstymas didžiuosiuose Lietuvos miestuose, kt.) ir gyvenimo Lietuvoje problematika (socialiniai ryšiai, ekonominės veiklos Lietuvoje ypatumai, migrantų organizacijos ir kt.).

Antra, atsižvelgiant į kinų ir turkų migracijos ypatumus Vakarų Europoje, imigracijos tendencijas Lietuvoje ir atliktus mokslinius tyrimus galima teigti, kad šių imigrantų grupių

migracija išsiskiria iš bendro imigracijos konteksto ir problematikos: tiek ES, tiek už jos ribų diskutuojama apie etninės ekonomikos sampratą (Portes et al 1994; Portes 1998; Yusion 2003), kinų kvartalų kūrimosi prielaidas ir migrantų integraciją miestų (kaip imigracijos traukos centru) plėtros kontekste (Light ir Karageorgis 1994; Pieke 2004).

Trečia, siekiant nuoseklaus Lietuvoje vyraujančios imigracijos struktūros apibūdinimo, disertacijoje analizuojama kinų ir turkų imigracijos problematika papildo ir praplečia Lietuvoje vykdomus imigracijos tyrimus, kadangi kinų ir turkų imigracijos ypatumų atskleidimas (šalia skaitlingiausių imigrantų grupių – baltarusių, ukrainiečių ir rusų) leidžia į imigraciją pažvelgti plačiau ir suteikia galimybę palyginti skirtingų imigrantų grupių situacijas.

Ketvirta, kinų ir turkų imigracija analizuojama „naujosios“ (*tarptautinės*) migracijos perspektyvoje, kuri leidžia atskleisti *pradinius imigracijos veiksnius* (pradinę imigracijos stadiją), *migracijos tinklo* kūrimo(si) prielaidas ir besiformuojančio *tinklo įtaką analizuojamų imigrantų grupių migracijos motyvams*.

Siekiant atskleisti analizuojamos problematikos lauką, išsikeltas disertacijos **tikslas**, **uždaviniai** ir **ginamieji teiginiai**. Pagrindinis disertacijos **tikslas** – atskleisti ir apibūdinti kinų bei turkų *imigracijos ypatumus*, *migracijos tinklo formavimo(si) procesą* ir *tinklo įtaką kinų bei turkų migracijos motyvams*.

Siekiant įgyvendinti šį tikslą, suformuluoti šie **uždaviniai**:

1. Apibūdinant migracijos tyrimų problematiką socialiniuose moksluose, metodologines migracijos tyrimų prielaidas ir migracijos teorijas, sudaryti empirinio tyrimo modelį;
2. Išanalizuoti imigracijos Lietuvoje problematiką atskleidžiant migracijos tyrimuose vartojamų sąvokų problemiškumą, kinų ir turkų imigracijos specifiką, Lietuvoje įgyvendinamos imigracijos ir imigrantų integracijos politikos prioritetus bei visuomenės nuostatas Lietuvoje vykstančių imigracijos procesų atžvilgiu.
3. Pagal sudarytą empirinio tyrimo modelį ir paruoštus tyrimo instrumentus, atskleisti ir apibūdinti kinų bei turkų imigracijos ir migracijos tinklo formavimo(si) ypatumus, imigracijos kilmę, tęstinumą bei migracijos tinklo turinį: socialinius ir ekonominius ryšius, savitarpio pagalbą dalyvaujant darbo rinkoje, apgyvendinimo, švietimo, socialinių paslaugų

teikimo sektoriuose, migracijos tinklo įtaka kinų ir turkų mobilumo veiksniams; nuostatas dėl ilgalaikio gyvenimo Lietuvoje ir Lietuvos pilietybės įgijimo.

Disertacijoje *ginamieji teiginiai* suformuluoti atsižvelgiant į pastaraisiais metais vyraujančias tarptautines (įskaitant kinų ir turkų) migracijos tendencijas, atliktų tyrimų rezultatus ir analizuojamų imigrantų grupių imigracijos į Lietuvą specifiką:

Pirmasis *ginamasis teiginys* susijęs su kinų ir turkų *imigracijos pradžia*: kinų ir turkų imigracijos pradžia (pirmieji kinų ir turkų imigrantai Lietuvoje) sukūrė prielaidas migracijos tinklo formavimui(si) ir imigracijos tęstinumui.

Antrasis *ginamasis teiginys* susijęs su kompleksine kinų ir turkų imigracijos prigimtimi: kinų ir turkų imigracijai didžiausią įtaką daro *migracijos tinklas*, jungiantis skirtingose (kilmės, tranzito ir tikslo) šalyse gyvenančius imigrantus, potencialius imigrantus ir skirtingo pobūdžio nevyriausybinės (pvz., migrantų) organizacijas.

Trečiasis *ginamasis teiginys*: atsižvelgiant į panašaus pobūdžio kinų ir turkų imigracijos mastus bei ekonominės veiklos sritis Lietuvoje, analizuojamų imigrantų grupių *imigracija* ir *migracijos tinklo* formavimas(is) pasižymi bendromis, palyginamomis charakteristikomis.

Jei *teorinės–mokslinės disertacijos reikšmės* atžvilgiu galima pabrėžti siekį užpildyti aukščiau aptartas mokslinio žinojimo (apie Lietuvos imigracijos struktūrą, kinų ir turkų imigracijos ypatumus ir šių migrantų grupių gyvenimo Lietuvoje problematiką) spragas bei sumažinti ryškų disbalansą tarp išvystytos emigracijos tyrimų krypties ir fragmentiškų imigracijos tyrimų, *praktinės disertacijos reikšmės* atžvilgiu akcentuotinas imigracijos procesų (ne)suvokimas Lietuvos visuomenėje. Kinų ir turkų imigracijos bei migracijos tinklo suvokimo pagrindu disertacijoje formuluojamos rekomendacijos tolesnei imigracijos tyrimų plėtrai ir imigrantų integracijos politikos įgyvendinimui. Taigi, disertacija gali pasitarnauti vertinant Lietuvoje egzistuojančią imigracijos ir imigrantų integracijos politikos kūrimo ir įgyvendinimo infrastruktūrą. Lygiagrečiai siekiama apibūdinti šiuolaikinės migracijos kompleksiskumą, kuris gali būti iliustruojamas pasitelkus kinų ir turkų imigracijos į Lietuvą atvejį. Šių imigrantų grupių analizė *aktuali* tiek *mokslinė*, tiek *visuomeninė* prasme dėl imigracijos reiškinių naujumo, žinių trūkumo bei sistemingo imigracijos ir integracijos politikos įgyvendinimo Lietuvoje nebuvimo.

Apibendrinant disertacijoje analizuojamos problematikos aktualumą ir mokslinę bei visuomeninę reikšmę, galima diskutuoti apie disertacijos *indėlį į migracijos tyrimų vystymą(si)*: siekiama, kad disertacijoje analizuojama problematika, tyrimo rezultatai ir išvados prisidėtų prie imigracijos konceptualizacijos, pateikiant originalias išvalgas apie kinų ir turkų imigracijos bei migracijos tinklo kūrimo(si) ypatumus Lietuvoje. Disertacija siekia prisidėti prie imigracijos tyrimų vystymo Lietuvoje, pildant egzistuojančią duomenų bazę ir plėtojant mokslinį žinojimą apie Lietuvoje vykstančius imigracijos procesus. Disertacijoje pateikiami tiek naujausi statistiniai duomenys apie imigracijos dinamiką ir Lietuvoje vyraujančią imigracijos struktūrą (jos kaitą), tiek empiriniai duomenys apie kinų ir turkų vidinius ir išorinius socialinius bei ekonominius ryšius, individualias ir kolektyvines imigracijos patirtis. Aukščiau aptarti duomenys pateikiami Lietuvoje įgyvendinamos imigracijos ir imigrantų integracijos politikos kontekste. Sėkmingo imigrantu dalyvavimo daugumos visuomenės socialiniame ir kultūriniame gyvenime veiksmų apibūdinimas galėtų prisidėti prie migrantų integracijos politikos vystymo.

Derinant kokybinius tyrimų metodus, statistinių duomenų ir dokumentų analizę, disertacijoje siekiama visapusiškai atskleisti analizuojamos problematikos lauką: atliekama išsami imigracijos struktūros analizė, vertinamos kinų ir turkų imigracijos strategijos, nagrinėjami migracijos tinklų (tarp imigracijos kilmės, tranzito ir tikslo šalių) formavimo(si) procesai ir socialinių ryšių formos tarp imigrantų ir daugumos visuomenės. Iš vienos pusės, analizuojama situacija iš tiriamų imigrantų grupių perspektyvos; iš kitos pusės, nagrinėjami struktūriniai imigracijos veiksniai.

Siekiant įgyvendinti užsibrėžtą tikslą ir uždavinius, disertacijoje derinami įvairūs *tyrimų metodai*, naudojama plataus spektro *literatūra* ir *duomenų šaltiniai*, kurie atsiskleidžia *struktūrinėse disertacijos dalyse*.

Pirmoje disertacijos dalyje pristatomos migracijos tyrimų metodologinės prielaidos: aptariama migracijos tyrimų problematika socialiniuose moksluose, migracijos tyrimų ES ir Lietuvoje kryptys. Apibūdinant socialines ir ekonomines migracijos teorijas, konstruojamas empirinio tyrimo modelis.

Antroje disertacijos dalyje analizuojami struktūriniai (kontekstiniai) kinų ir turkų imigracijos Lietuvoje veiksniai: apibūdinant probleminius migracijos tyrimuose vartotinių sąvokų taikymo aspektus, pateikiamas *imigranto*, *imigracijos* ir *migracijos tinklo* sąvokų adaptavimas kinų ir turkų imigracijos analizei atlikti; taip pat analizuojama Lietuvos imigracijos ir imigrantų integracijos politika bei visuomenės nuostatų tyrimų duomenys. Siekiant apsibrėžti tiriamų imigrantų grupių socialines ir demografines charakteristikas, pristatomi naujausi statistiniai duomenys apie kinų ir turkų imigraciją Lietuvoje: imigracijos dinamiką, specifiką ir pasiskirstymą didžiuosiuose Lietuvos miestuose.

Trečioje dalyje pristatomi kokybinio tyrimo instrumentai, organizavimas ir tyrimo rezultatai, kurie yra analizuojami taikant kokybinių duomenų analizės principus: atsižvelgiant į empirinio tyrimo modelį, išskiriamos pagrindinės probleminės temos ir jų aspektai, apsibrėžiamos analizės kategorijos, sisteminamos prielaidos, formuluojamos ir pagrindžiamos išvados.

Siekiant atskleisti migracijos tyrimų metodologinės problematikos aspektus, disertacijoje naudojama *teorinių šaltinių ir atliktų tyrimų imigracijos srityje analizė*: pasitelkti tiek imigracijos procesus (įskaitant kinų ir turkų imigraciją ir integraciją) analizuojantys empiriniai tyrimai, tiek migracijos sampratą konceptualizuojančios ir integracijos problematiką analizuojančios mokslinės studijos. Daugiausiai remiamasi mokslininkais, prisidėjusiais prie migracijos teorijų kūrimo, kritikos ir konceptualizacijos (pvz., Lewis 1954; Harris ir Todaro 1970; Piore 1979; Sjaastad 1962; Borjas 1990; Massey 1990, Massey et al. 1993; Stark 1991 ir kt.). Lygiagrečiai migracijos teoretikams, pasitelktos tarpdisciplininės migracijos studijos (pvz., Castles ir Miller 1998, 2003; Brettell ir Hollifield 2000; Martiniello ir Rath 2010 ir kt.). Siekiant atskleisti imigracijos iširtumą Lietuvoje, analizuojami Lietuvoje atlikti tyrimai (pvz., Sipavičienė 1997; DSTI 2009, 2011; Sipavičienė 2006; Etniškumo studijos 2009/2 ir kt.).

Aptariant migracijos tyrimuose vyraujančią sąvokų problematiką, pasitelkiama *pirminių ir antrinių šaltinių analizė*: naudojami Europos Bendrijų statistikos tarnybos *Eurostat*, Europos Komisijos (EK), Europos Parlamento (EP), Jungtinių Tautų (JT) ir Lietuvos institucijų (pvz., Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Socialinės apsaugos ir darbo

ministerijos, Statistikos departamento, Paramos fondo Europos socialinio fondo agentūros ir kt.) dokumentai, sąvokų problemišumą ir statistinių duomenų rinkimo metodologiją tyrinėjančios publikacijos (pvz., Herm 2008; Lanzieri 2008 ir kt.). Analizuojant visuomenės nuostatas imigracijos atžvilgiu, pasitelkiami Etninių tyrimų instituto visuomenės nuostatų tyrimų duomenys. Kinų ir turkų imigracijos dinamikos analizei atlikti naudojamas *statistinių duomenų analizės metodas*. Analizuojami ir apibendrinami Statistikos departamento, Gyventojų registro tarnybos, Migracijos departamento ir Lietuvos darbo biržos kaupiami duomenys. Lietuvos imigracijos politikos ir migrantų integracijos prielaidų analizei atlikti, pasitelkiama *politinių dokumentų* (įstatymų, strategijų, programų, nutarimų, ataskaitų ir kt.) *analizė* (žr. 6 priedą). Galiausiai, konstruojant kokybinio tyrimo instrumentus ir atliekant tyrimą, naudojami *kokybiniai socialinių tyrimų metodai* (žr. 3.1 *Kokybinio tyrimo parametrai*).

IŠVADOS

1. *Apibendrinant teorinių migracijos kilmės ir tęstinumo prielaidų analizę* galima teigti, kad šiuolaikinės migracijos perspektyvoje socialines ir ekonomines migracijos teorijas tikslinga taikyti kompleksiskai. Jei *ekonominės migracijos teorijos* akcentuoja ekonominę migracijos prigimtį, o migracijos motyvus individualiame ir šeiminiame lygmenyje bei dalyvavimą darbo rinkoje traktuoja kaip svarbiausius migraciją sąlygojančius veiksnius, *socialinės migracijos teorijos* migracijos procesą traktuoja kaip besitęsiančią šiuolaikinių visuomenių integralią gyvenimo dalį, kai migracija yra įsitvirtinusi migracijos tinkle: socialinėse visuomenės taisyklėse ir normose kilmės, tranzito ir tikslo šalyse.

2. Migracijos tinklo sąvoka iliustruoja migracijos proceso kompleksiskumą. Ši sąvoka (1) apima ekonominius ir socialinius migracijos veiksnius, (2) peržengia geografines, kultūrines ir politines priimančios bei siunčiančios valstybių (visuomenių) ribas, (3) apjungia iki-imigracinius bei post-imigracinius procesus ir, galiausiai, (4) padeda atskleisti socialinių, ekonominių ir institucinių ryšių perspektyvoje įsitvirtinusios neformalios migrantų

integracijos infrastruktūros turinį, todėl tampa instrumentu, leidžiančiu analizuoti skirtingų migracijos etapų sąveikos formas.

3. *Apibendrinant statistinių duomenų analizę* galima teigti, kad kinai ir turkai Lietuvą (kaip imigracijos tikslo šalį) pradeda atrasti palaipsniui. Paskutiniai 10 kinų ir turkų imigracijos Lietuvoje metai liudija ne apie nusistovėjusias tendencijas, bet apie dinamišką ir greitai kintantį procesą, kurio perspektyvoje didieji Lietuvos miestai – Vilnius ir Klaipėda – gali būti traktuojami kaip kinų ir turkų imigracijos traukos centrai. Tiek kinų ir turkų pasiskirstymas didžiuosiuose Lietuvos miestuose, tiek lyties aspektas imigracijos procesuose laikytini specifiniais kinų ir turkų imigracijos Lietuvoje bruožais.

4. Nors statistinių duomenų rinkimo, analizės ir interpretavimo iššūkiai rodo, kad kokybiniuose tyrimuose statistiniai duomenis leidžia atskleisti vyraujančias kinų ir turkų imigracijos tendencijas ir suvokti analizuojamų imigrantų grupių imigracijos mastus, kokybinio tyrimo rezultatai parodo platesnį kinų ir turkų imigracijos kontekstą, susijusį su laisvo judėjimo principu ES ir pasauliniais ekonominiais pokyčiais.

5. *Apibendrinant kokybinio tyrimo rezultatus apie kinų ir turkų imigracijos pradžią galima teigti, kad pirmasis disertacijoje ginamasis teiginys, susijęs su kinų ir turkų imigracijos pradžia bei tęstinumu, patvirtino.* Tyrimas atskleidė, kad pirmasis studentų ir verslininkų iš Kinijos bei Turkijos imigracijos etapas, vykęs 1991 – 1996 m., iki šiol sąlygoja kinų ir turkų imigracijos procesus. 1991 – 1996 m. atvykę kinų ir turkų imigrantai sugebėjo ne tik įsitvirtinti Lietuvoje, bet ir sukurti pagrindą kinų bei turkų imigracijos tęstinumui (po 2000 m. ir vėliau) vykti. Tokiu būdu pradėjo kurtis kinų ir turkų imigracijos procesus sąlygojantis migracijos tinklas, padėjęs pagrindą neformaliai migrantų integracijos infrastruktūrai formuoti(s).

6. *Imigracijos motyvų analizė patvirtino antrąjį disertacijos ginamąjį teiginį, susijusį su besiformuojančiu migracijos tinklu ir socialine kinų bei turkų imigracijos prigimtimi.* Tyrimas atskleidė, kad kinų ir turkų migracijos motyvai yra įsitvirtinę kolektyviniame (*mezo*) lygmenyje. Jei turkų šeimos susijungimo aplinkybės dažniausiai sąlygoja vienokio pobūdžio, tai verslo ir darbo tikslais atvykstančių turkų ir kinų – kitokio pobūdžio migracijos tinklo formavimąsi. *Pirmuoju atveju*, migracijos tinklas dažniausiai grindžiamas

šeiminiais ir šeimos draugų ryšiais; *antruoju* – etnine giminyste, verslo ryšiais ir darbo santykiais. Galiausiai, kinų ir turkų ryšiai su daugumos visuomene ir nevyriausybinėmis bei imigrantų organizacijomis sujungia šiuos skirtingus migracijos tinklo aspektus ir sukuria terpę migrantų integracijos procesams vykti.

7. ***Kinų ir turkų individualaus ir kolektyvinio mobilumo veiksnių analizė atskleidė plataus pobūdžio interpretacijos galimybes apie socialinius ir ekonominius migraciją skatinančius veiksnius.*** Iš vienos pusės, socialinė migracijos tinklo kilmė leidžia kalbėti apie socialinius migracijos veiksnius; iš kitos pusės, kinų ir turkų ekonominės veiklos ypatumai liudija apie vyraujančius ekonominius migracijos aspektus. Lygiagrečiai ekonominiam migracijos aspektui, socialinėse migracijos teorijose naudojama migracijos tinklo sąvoka ir neformalios kinų bei turkų integracijos infrastruktūros formavimas(is) liudija apie migracijos tęstinumo potencialą ir migracijos, kaip save generuojančio proceso, savybes.

8. ***Kinų ir turkų migracijos tinklo analizė taip pat patvirtina pirmąjį ir antrąjį ginamuosius teiginius.*** Tyrimas atskleidė, kad per dvidešimt *šiuolaikinės* migracijos metų kinų ir turkų migracijos procesai „sukūrė“ vyraujančias ekonominės veiklos sritis ir skirtingo pobūdžio ryšių sąlygojamą migracijos tinklą, kuris daro įtaką migracijos motyvams kilmės šalyje ir neformalios integracijos infrastruktūros plėtrai tikslo šalyje. Nors migracijos tinklo turinys keičiasi, jis išlaiko nedidelius, tačiau stabilius kinų ir turkų imigracijos srautus.

9. Skirtingos kinų ir turkų ekonominės veiklos sritys kūrėsi lygiagrečiai neformalios integracijos infrastruktūros ir migracijos tinklo formavimui(si), todėl galima teigti, kad iš vienos pusės, kinų verslumas Lietuvoje sąlygojo migracijos tinklo kūrimosi procesus; iš kitos pusės, palaipsniui besiformuojantis migracijos tinklas skatino kinų ir turkų verslininkų ir samdomų darbuotojų imigraciją į Lietuvą.

10. Jei šeiminės turkų aplinkybės nebūtinai sąlygoja migracijos tinklo plėtojimą, kinų ir turkų etnine giminyste, verslo ryšiais ir darbo santykiais grįstas migracijos tinklas turi potencialą plėstis savaime ir, tuo pačiu, migracijos procesui suteikti save generuojančio proceso savybių. Kinų ir turkų verslininkų bei samdomų darbuotojų socialiniai ryšiai yra

persipynę su ekonominiais (verslo) ryšiais ir, tuo pačiu, įsitvirtinę neformalioje migrantų integracijos infrastruktūroje, todėl galima teigti, kad imigraciją skatinantys veiksniai tuo pačiu metu sąlygoja migracijos tinklo formavimą(si). Kitaip tariant, kinų ir turkų migraciją sąlygojantys veiksniai gali būti įvardijami kaip migrantų integracijos analizės rodikliai. Vienas iš pagrindinių rodiklių – skirtingo pobūdžio kinų ir turkų ryšius apimanti *neformali migrantų integracijos infrastruktūra*.

11. *Besiformuojančiame migracijos tinkle įsitvirtinusi kinų ir turkų neformali integracijos infrastruktūra ir socialiniai, ekonominiai bei instituciniai ryšiai patvirtina pirmąjį ir antrąjį disertacijoje ginamą teiginį ir, tuo pačiu, iliustruoja migracijos tinklo ir migracijos sistemų teorijų argumentus apie socialinę kinų ir turkų migracijos proceso prigimtį.* Socialinė kinų ir turkų imigracijos prigimtis leidžia kalbėti apie perėjimą nuo neoklasikinio (makroekonominio) požiūrio į migracijos procesus prie šiuolaikinio – socialinio, kuris teigia, kad migracijos elgsena negali būti paaiškinta tik struktūriniais veiksniais. Lygiagrečiai makroekonominiam aspektui, šiuolaikinės migracijos sampratos perspektyvoje migracija turėtų būti traktuojama kaip integrali šiuolaikinių visuomenių gyvenimo dalis ir pats save generuojantis procesas.

12. *Trečiasis ginamasis teiginys, susijęs su palyginamuoju kinų ir turkų imigracijos ir migracijos tinklo formavimo(si) apsektu, nepasitvirtino.* Nors kinų ir turkų ekonominės veiklos Lietuvoje pobūdis yra panašus, o migracijos motyvai sąlygojami besiformuojančio migracijos tinklo, analizuojamų imigrantų grupių migracijos tinklo formavimo(si) procesai skiriasi. Absoliuti dauguma turkų gyvena Vilniuje, todėl dėl šeimos susijungimo, koncentracijos viename mieste, religinės veiklos ir imigrantų organizacijų turkai sukuria tiek stiprius vidinius ryšius (imigrantų grupėje), tiek išorinius ryšius (su daugumos visuomene ir institucijomis). Priešingai turkų atvejui, kinų pasiskirstymas tarp Vilniaus ir Klaipėdos, imigrantų organizacijų nebuvimas, itin mažas mišrių santuokų skaičius ir didelis užimtumas sąlygoja stiprius vidinius, bet silpnus išorinius ryšius. Jei migracijos tinklo kontekste Klaipėdoje gyvenančius kinus galima palyginti su Vilniuje gyvenančiais turkais, Vilniuje įsikūrę kinei nepasižymi nei stipriais vidiniais, nei išoriniais ryšiais. Atsižvelgiant į šias tendencijas galima diskutuoti apie *besiformuojančius turkų integracijos procesus*, tuo

tarpu kinų migracijos tinklo formavimosi procesai liudija apie prielaidas uždaresnei (lyginant su turkais) imigrantų grupei formuotis.

REKOMENDACIJOS

1. *Apibendrinant kokybinio tyrimo rezultatus, visuomenės nuostatų ir imigracijos politikos analizę, formuluojamos rekomendacijos imigracijos ir migrantų integracijos politikos įgyvendinimui.* Atsižvelgiant į kinų ir turkų migracijos motyvus ir ekonominės veiklos Lietuvoje ypatumus, tikslinga taikyti liberalesnes šeimos migracijos procesus reglamentuojančias taisykles, kurios ne tik užtikrintų universalias Žmogaus Teises susijungti su šeima (sutuoktiniu ar vaikais), bet taip pat didintų sėkmingo imigrantų verslumo Lietuvoje potencialą, skatintų darbo vietų kūrimą ir užsienio investicijas. Tokiu būdu galima pasiekti papildomų rezultatų: iš vienos pusės, gerinti imigrantų ekonominę situaciją mažinant socialinės atskirties riziką ir prevenciškai žvelgiant į kitus integracijos proceso keliamus iššūkius; iš kitos pusės, keisti neigiamas visuomenės nuostatas traktuojant imigrantus tiek kaip ekonominius, tiek kaip socialinius bei kultūrinius išteklius.

2. Atsižvelgiant į Lietuvoje vyraujančią imigracijos struktūrą, socialines ir demografines kinų ir turkų imigrantų charakteristikas, ekonominės veiklos ypatumus ir turimus socialinius išteklius, tikslinga taikyti vietines (angl. *local*) integracijos programas. Tiek geografinis imigracijos struktūros aspektas, tiek migracijos tyrimų rezultatai atskleidžia kinų ir turkų migracijos motyvus, poreikius ir kitus gyvenimo Lietuvoje ypatumus. Ši informacija įgalina taikyti tikslines politikos priemones skirtingoms imigrantų kategorijoms. Kinų ir turkų atveju (priešingai Lietuvoje prieglobstį gavusių užsieniečių ar darbo imigrantų atveju) tikslinga taikyti ne nemokamų paslaugų programas, bet įgalinimo instrumentus, galinčius padėti imigrantams atstovauti save (ar grupei) socialiniame, kultūriniame ir politiniame lygmenyse. Ilgalaikėje perspektyvoje tokio pobūdžio integracijos priemonės prevenciškai išsprendžia paslaugų teikimo problemas. Kinų ir turkų imigrantų įgalinimas sunkumus spręsti savarankiškai leidžia integracijos priemones pakreipti į labiau pažeidžiamas imigrantų grupes. Pabrėžtina, kad įgalinimo procesas gali vykti tiek per struktūrinius

veiksnius (nevyriausybinių organizacijų veiklą), tiek per pačių imigrantų migracijos tinklą – institucionalizuojant neformalią migrantų integracijos infrastruktūrą.

3. *Apibendrinant kokybinio tyrimo rezultatus ir imigracijos tyrimų plėtrą Lietuvoje, imigracijos tyrimų kryptis tikslinga plėtoti skirtingomis perspektyvomis.* Pagrindiniu uždaviniu turėtų tapti empirinės duomenų bazės ir teorinio migracijos tyrimų pagrindo kūrimas. Diskutuojant apie tyrimų metodus, pabrėžtinai kiekybinių tyrimų poreikis tiek analizuojant imigracijos struktūrą, tiek atskiras (skaitlingiausias) imigrantų grupes.

4. Tikslinga įgyvendinti (planuoti) tiek atskirų imigrantų grupių, tiek imigracijos struktūros pakartotinius tyrimus, nes dėl sparčiai besikeičiančių imigracijos srautų keičiasi imigracijos struktūra, integracijos problematika ir imigrantų poreikiai. Neatsižvelgiant į imigracijos tyrimų rezultatus, įgyvendinama politika tampa nelanksti, neatitinkanti nei imigrantų, nei tarptautinės migracijos procese dalyvaujančių valstybių poreikių.

5. Kinų ir turkų imigracijos procesų tyrimas atskleidė, kad migracijos tyrimai turėtų peržengti geografines imigrantus priimančios valstybės ribas, analizuoti imigracijos proceso užuomazgas, ieškoti ryšio tarp istorinių ir šiuolaikinių imigracijos procesų ir, galiausiai, atsižvelgti į XXI a. vyraujančias migracijos tendencijas, rodančias, kad migracijos procesai neapsiriboja integracijos į darbo rinką ir kitas visuomenės gyvenimo sritis procesais. Priešingai, migracija – tai kompleksinis procesas, sąlygojamas socialinių, ekonominių, politinių, kultūrinių, ekologinių aplinkybių ir, savo ruožtu, pats (kaip procesas) sąlygojantis migracijos procese dalyvaujančių valstybių socialines ir ekonomines politikos sritis.

List of publications

1. Beresnevičiūtė V., Žibas K. (2012). Monitoring Systems on Integration of Ethnic Minorities and Immigrants in Lithuania in: *Measuring and Monitoring Immigrant Integration in Europe: Integration Policies and Monitoring Efforts in 17 European Countries*. Bijl R., Verweij A. (eds.). The Netherlands Institute for Social Research/SCP, p. 221–238, ISBN 9789037705690.
2. Žibas K. (2011). Migration Research in Social and Economic Migration Theories: Construction of Analytical Approach. *OIKOS: Lithuanian Migration and Diaspora Studies, 2011/2*. The Lithuanian Emigration Institute. Kaunas, p. 9–22, ISSN 1822-5152.
3. Žibas K. (2010). Perceptions of Immigration in Lithuanian Society. *OIKOS: Lithuanian Migration and Diaspora Studies, 2010/2*. The Lithuanian Emigration Institute, Kaunas, p. 9–30, ISSN 1822-5152.
4. Žibas K. (2009). International Migration in Lithuania: Problems and Definitions in: *Ethnicity Studies 2009/2. Migrant Integration: Third Country Nationals in Lithuania*. Žibas K. (eds.). Institute for Social Research, Vilnius: Eugrimas, p. 7–16, ISSN 1822-1041.
5. Žibas K. (2009). Immigration Trends of Third Country Nationals in Lithuania (2004–2008) in: *Ethnicity Studies 2009/2. Migrant Integration: Third Country Nationals in Lithuania*. Institute for Social Research, Vilnius: Eugrimas, p. 17–39, ISSN 1822-1041.
6. Žibas K., Platačiūtė V. (2009). Lithuanian Immigration Policy and Preconditions of Integration of Third Country Nationals in: *Ethnicity Studies 2009/2. Migrant Integration: Third Country Nationals in Lithuania*. Institute for Social Research, Vilnius: Eugrimas, p. 40–53, ISSN 1822-1041.
7. Beresnevičiūtė V., Leončikas T., Žibas K. (2009). Migrants' Life in Lithuania: Public Attitudes and Experiences of Migrants" in: *Ethnicity Studies 2009/2. Migrant Integration: Third Country Nationals in Lithuania*. Institute for Social Research, Vilnius: Eugrimas, p. 77–110, ISSN 1822-1041.

8. Beresnevičiūtė V., Leončikas T., Žibas K. (2009). Principles and Indicators for Assessment of Migrants' Integration Policy in Lithuania: Conclusions and Recommendations in: *Ethnicity Studies 2009/2. Migrant Integration: Third Country Nationals in Lithuania*. Institute for Social Research, Vilnius: Eugrimas, p. 111–127, ISSN 1822-1041.

About the author

Karolis Žibas is a junior researcher in the Institute for Ethnic Studies at the Lithuanian Social Research Centre. His scientific interests lie in contemporary migration processes such as new patterns of migration in CEE after EU enlargement, immigration and migrant integration policies in Lithuania, labour migration processes and integration of migrant workers, development of monitoring indicators on immigrant groups in Lithuania. As a project partner, leader and independent expert Karolis was (and still is) involved in different projects and migration research on national and international levels: *FRANET* (a multidisciplinary research network of European Union Agency for Fundamental Rights); *Social Challenges for Ethnic Minorities and New Immigrant Groups in Lithuania after Joining the EU* (The Research Council of Lithuania); *Migration Information and Cooperation Platform* (project leader, The European Fund for the Integration of Third-country Nationals); *Migration as a Part of a Policy for Increased Competitiveness* (Global Challenge, Sweden); *Implementation of the EU Asylum Policy in Lithuania: Legal and Sociological Perspectives* (The European Refugee Fund). *Immigration Processes in Lithuania: Social Developments of Chinese and Turkish Immigrant Groups* (research leader, ERSTE Foundation Social Research Fellowship *Generations in Dialogue: Migration and its Effects on Demographic and Economic Development in CEE.*); *LINGUAL INCLUSION* (European models and best practices for linguistic integration in primary schools with young migrants); *Third Country Nationals in Lithuania: Assessment and Indexes of Integration Policy* (The European Fund for the Integration of Third-country Nationals); *Addressing the problems of 'new immigrants' in Estonia and in the Baltic States* (supported

by the Network of European Foundations for Innovative Cooperation within the European Programme for Integration and Migration – EPIM); *Migration Trends 2006–2008 in Söderköping Process Countries* (The European Commission initiative); *Legal-institutional and Socio-economic Aspects of Employment of Belarusians, Moldovans and Ukrainians in Lithuania* (The European Commission initiative), other. Also, Karolis is a country-coordinator in Lithuania of *European Web Site on Integration* – project funded by the European Commission.